

ECONOMIE

**Ghid de pregătire intensivă
pentru Examenul de Bacalaureat**

SURSE BIBLIOGRAFICE

1. Gavrilă, Ilie; Ghiță Paul, Tănase; Nițescu, Dan; Popescu, Constantin; *Economie. Manual pentru clasa a XI-a*, Editura Economică Preuniversitaria, București, 2006.
2. Cavachi, Ioan; Iordache, Stelian; Crețoiu, Gheorghe; Moraru, Liviu; *Economie. Manual pentru învățământul liceal*, Editura Antet, București, 2011.
3. ASE – Catedra de Economie și Politici Economice, *Dicționar de economie*, Ediția a doua, Editura Economică, București, 2001.
4. Stancu, Stelian; *Microeconomie: comportamentul agenților economici, teorie și aplicații*, Editura Economică, București, 2006.

CUPRINS

Cuvânt-înainte	4
PARTEA I: Modele de subiecte tip – bacalaureat 2018	5
PARTEA a II-a: Bareme de autoevaluare (Testele 1-15)	95
PARTEA a III-a: Teste grilă	225
PARTEA a IV-a: 15 Teste D.E.A (cu răspunsuri)	285
PARTEA a V-a: Glosar	309
Surse bibliografice	334

Examenul de bacalaureat național 2018

Proba E. d)

Economie

Model propus de Ministerul Educației Naționale

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Scrieți, pe foaia de examen, litera corespunzătoare răspunsului corect:

1. În sens general, utilitatea unui bun este dată de:
 - a. mărimea produsului
 - b. proprietățile intrinseci ale bunului respectiv
 - c. preferințele de consum ale cumpărătorului
 - d. calitatea reclamei

3 puncte

RĂSPUNS

b. Conform definiției, utilitatea în sens general reprezintă capacitatea unui bun (material, serviciu, informație) de a satisface o nevoie. Ceea ce face un bun capabil să satisfacă nevoile consumatorului are în vedere proprietățile, însușirile, caracteristicile pe care le posedă fiecare bun sau categorie de bunuri. Așadar, ceea ce-i conferă utilitate în sens general unui bun ține de „proprietățile intrinseci ale bunului respectiv” și nu de cele extrinseci (preferințele consumatorului, calitatea reclamei).

2. Creșterea cu 10% a prețurilor determină o reducere cu 20% a cantității vândute, astfel încât:

- a. $K_{ec/p} > 1$
- b. $K_{ec/p} > 0$
- c. $K_{ec/p} = 1$
- d. $K_{ec/p} < 1$

3 puncte

RĂSPUNS

a. Conform formulei de calcul a coeficientului de elasticitate a cererii în funcție de preț, $K_{ec/P} = - \Delta Q / \Delta P\%$. Traducând enunțurile exercițiului în indicatori, vom avea:

„Reducere cu 20% a cantității vândute (cerute, de fapt)”:
 $\Delta Q\% = -20\%$; „Creșterea cu 10% a prețurilor”: $\Delta P\% = 10\%$;
 Înlocuind în formulă, $Kec/P = -\Delta Q\% / \Delta P\% = -(-20\%) / 10\% = 2$.

3. Consumatorul rațional este acel agent economic care:
- nu ține cont de preferințele sale subiective
 - cheltuiește cât mai puțin din venitul său disponibil
 - obține satisfacția maximă posibilă, în condițiile unui venit dat
 - cumpără numai bunuri de strictă necesitate
- 3 puncte**

RĂSPUNS

c. Limitarea resurselor și nelimitarea nevoilor îl obligă pe orice agent economic, producător sau consumator, să manifeste un comportament rațional. Pentru consumator, raționalitatea este cea mai bună cale care, în condițiile resurselor (veniturilor) date, îi maximizează satisfacerea nevoilor. Raționalitatea alegerii este realizată în situația în care, cheltuindu-și integral venitul alocat, consumatorul obține pe fiecare unitate monetară sacrificată aceeași utilitate marginală. Astfel, consumatorul care alege între diferite cantități din două sau mai multe bunuri, în condițiile unui venit determinat și ale unor prețuri date, va alege acele cantități de bunuri care îi asigură utilitatea totală maximă.

În concluzie: consumatorul va ține seama în actul alegerii de preferințele sale (măsurate prin valorile utilităților marginale); își va consuma întreg venitul disponibil, nu doar o parte cât mai mică; va cumpăra bunuri variate, atât bunuri care să îi satisfacă nevoile de bază, cât și bunuri care să îi satisfacă nevoile superioare.

4. Intrarea pe piață a producătorilor, respectiv, ieșirea de pe piață a acestora este liberă pe:
- piața de monopol
 - piața de oligopol
 - piața cu concurență perfectă
 - piața cu concurență monopolistică
- 3 puncte**

RĂSPUNS

c. Piața cu concurență perfectă este singura formă de piață (ideală) pe care nu există niciun fel de fricțiuni (piedici de natură neeconomică) pentru agenții economici care intenționează să intre sau să iasă pe / de pe o anumită piață a unui bun. Singurele limitări sunt de natură economică:

raportul dintre prețul de vânzare al bunului și costul său de producție. Agentul intră când costul este mai mic sau egal cu prețul de vânzare și iese în caz contrar. Restul piețelor înregistrează piedici neeconomice.

5. Clasificarea elementelor capitalului tehnic în capital fix și capital circulant are la bază și criteriul:
- procurării
 - modului în care se consumă
 - uzurii
 - formeii de existență fizică
- 3 puncte**

RĂSPUNS

b. Clasificarea bunurilor de capital tehnic în fix și circulant se realizează după trei / patru mari criterii:

- modul în care participă la activitatea economică (sau numărul de cicluri de producție la care participă);
- modul în care se consumă în cadrul unui ciclu;
- modul în care se înlocuiește;
- gradul de specializare.

Răspunsul corect din grilă reprezintă unul dintre cele patru criterii enumerate.

6. Dacă o firmă utilizează un capital în valoare de 4 000 u.m., din care 75% reprezintă bunuri de capital fix, având o durată de funcționare de 5 ani, atunci cota anuală de amortizare este de:
- 6%
 - 8%
 - 20%
 - 25%
- 3 puncte**

RĂSPUNS

c. Datele problemei permit rezolvarea cerinței în două moduri, utilizând două formule de calcul:

Modul I: $RA = 1 / n$, unde RA reprezintă cota (rata) de amortizare, iar n, durata de amortizare a capitalului fix (măsurată în ani).

Înlocuind în formulă, obținem: $RA = 1 / n = 1 / 5 = 0,2 = 20\%$.

Modul II: $RA = AKF / KF$, unde RA reprezintă cota (rata) de amortizare, KF este valoarea de achiziție a capitalului fix, iar AKF reprezintă capitalul fix consumat (amortizarea capitalului fix).

La rândul ei, $AKF = KF / n$.

Înlocuind în formule, obținem:

$$AKF = KF / n = 40\,000 / 5 = 8\,000 \text{ u.m.}$$

$$RA = AKF / KF = 8\,000 / 40\,000 = 0,2 = 20\%.$$

7. Când productivitatea marginală a factorului substituit este mai mică decât productivitatea marginală a factorului ce îl substituie, rata marginală de substituție:
- este nulă
 - este mai mică decât 1
 - este mai mare decât 1
 - tinde spre infinit

3 puncte

RĂSPUNS

b. Rata marginală de substituție (Rms) reprezintă cantitatea dintr-un factor de producție (Δx) necesară pentru a compensa reducerea cu o unitate a unui alt factor de producție (Δy), ceilalți factori (inclusiv producția) rămânând neschimbați. Există două formule de determinare a Rms:

$Rms = -(\Delta x) / (\Delta y)$, unde Δx reprezintă sporul factorului x , iar Δy reprezintă economia (reducerea) factorului y .

$Rms = W_{mgy} / W_{mgx}$, unde W_{mgy} reprezintă productivitatea marginală a factorului substituit, iar W_{mgx} reprezintă productivitatea marginală a factorului care (ce îl) substituie.

Aplicând această din urmă formulă și ținând seama de informația din formularea cerinței ($W_{mgy} < W_{mgx}$), rezultă că $Rms < 1$

8. Dacă volumul valoric al mărfurilor tranzacționate într-un an a fost de 250 000 u.m., iar masa monetară a fost de 10 000 u.m., atunci viteza de circulație a banilor a fost:
- 0,04
 - 2,5
 - 4
 - 25

3 puncte

RĂSPUNS

d. Se aplică legea lui Irving Fisher sau legea circulației monetare: Oferta de bani = Cererea de bani.

Oferta de bani = rezultatul înmulțirii masei monetare M cu viteza medie a circulației banilor ($M \times V$).

Cererea de bani (numită și „volumul valoric al mărfurilor tranzacționate”) = rezultatul înmulțirii cantității mărfurilor vândute Q cu prețul lor mediu P ($P \times Q$).

Alfel spus, $M \times V = P \times Q$.

Scoatem viteza de rotație din formulă: $V = (P \times Q) / M = 250\,000 / 10\,000 = 25$ rotații / an.

9. În situația în care încasările totale ale firmei scad cu un procentaj mai mic decât scade costul producției, rata profitului, calculată la cost:
- este mai mare decât rata profitului, calculată la capital
 - este egală cu rata profitului, calculată la cifra de afaceri
 - rămâne constantă
 - crește

3 puncte

RĂSPUNS

d. Avem trei modalități de calculare a ratei profitului:

- Rata profitului, calculată la capital: $R_{Pr/K} = (Pr / K) \times 100$;
- Rata profitului la cifra de afaceri: $R_{Pr/CA} = (Pr / CA) \times 100$;
- Rata profitului, calculată la cost (numită și rata rentabilității):

$$R_{Pr/CT} = (Pr / CT) \times 100;$$

Teoretic vorbind, între $R_{Pr/K}$ și $R_{Pr/CA}$ sau $R_{Pr/K}$ și $R_{Pr/CT}$ nu există nicio relație matematică. Aceasta face ca răspunsul a. din grilă să fie incorect. Între $R_{Pr/CA}$ și $R_{Pr/CT}$ există o relație matematică univocă: $R_{Pr/CA} < R_{Pr/CT}$. Aceasta face ca răspunsul b. din grilă să fie și el incorect.

Dacă încasările totale și costul producției ar fi scăzut în același ritm (același procent), atunci și profitul ar fi scăzut în ritm cu ele (cu același procent), ceea ce ar fi însemnat ca raportul dintre profit și cost, adică rata profitului la cost, să nu se schimbe față de perioada de referință. Ceea ce nu este și cazul nostru, CA și CT evoluând în ritmuri diferite. Aceasta face ca răspunsul c. din grilă să fie și el incorect.

Conform modului de gândire al autorilor grilei, faptul că „încasările totale ale firmei scad cu un procent mai mic decât scade costul producției” conduce la o situație în care profitul crește și, prin urmare, raportul Pr / CT (rata profitului la cost) ar urma să crească și el, numărătorul crescând, iar numitorul scăzând. Aceasta ar face ca răspunsul d. din grilă să fie cel corect.

De exemplu: $Pr = 90$, $CT = 10$ iar $CA = 100$. Dacă CA scade, de exemplu, cu 10% iar CT cu 20%, CT ajunge la 8, CA la 90 iar Pr la 82. Față de valoarea inițială de $9 / 1 = 9$ (900%), rata profitului la cost va

ajunge la $82 / 8 = 10,25$ (1025%). Prin urmare, a crescut. Evoluția se păstrează pentru orice valori ale lui CT, CA și Pr.

10. De regulă și în condiții normale, dacă rata dobânzii pe piața monetară crește, atunci cursul titlurilor la bursa de valori:

- rămâne constant
- se dublează
- nu este influențat
- scade

3 puncte

RĂSPUNS

d. Piețele sunt strâns conectate între ele. Acest adevăr este valabil și cu privire la piața monetară și piața financiară a capitalurilor. Interacțiunea dintre cele două piețe ține și de faptul că, posesorul unor disponibilități bănești aflat în căutare de plasamente poate să opteze la un moment dat pentru depozitele de pe piața monetară care i-ar aduce dobânzi sau pentru achizițiile de titluri de valoare (acțiuni sau obligațiuni), care i-ar aduce cupoane sau dividende.

Presupunând că situația pe piața capitalurilor nu se schimbă, iar rata dobânzii pe piața monetară ar crește, depozitele bancare ar deveni mai profitabile, comparativ cu achizițiile de titluri. Astfel, posesorii de disponibilități se vor orienta cu precădere spre piața monetară, reducându-se numărul celor care vor opta pentru achiziții pe piața titlurilor de valoare. Consecința este o reducere a cererii de titluri (mai puțini cumpărători, mai puține venituri). De asemenea, posesorii de titluri ar putea să dorească să-și vândă activele pentru a obține lichidități și, în consecință, pentru a-și forma depozite bancare, interesați fiind de noile dobânzi în creștere.

Am obținut astfel o nouă situație a cererii și a ofertei de titluri: cererea scade, iar oferta crește. Conform legii echilibrului pieței, cursul (prețul titlurilor) va scădea.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

1. Transcrieți pe foaia de examen tabelul de mai jos:

Cantitatea (unități)	1	2	3	4	5	6
Utilitatea totală (bun A)	X	105	Y	190	Z	255
Utilitatea marginală (bun A)	55	50	45	40	35	30
Utilitatea marginală (bun B)	40	38	34	24	16	10

- a. Precizați valorile lui X, Y și Z din tabel; menționați totodată formula utilizată pentru calcule.

RĂSPUNS

Metoda I: Utilitatea totală este suma utilităților marginale: $UT_n = U_{mg1} + U_{mg2} + U_{mg3} + \dots + U_{mgn}$. Din această relație vom deduce:

$$UT_1 = U_{mg1} = 55.$$

$$UT_3 = U_{mg1} + U_{mg2} + U_{mg3} = 55 + 50 + 45 = 150$$

$$UT_5 = U_{mg1} + U_{mg2} + U_{mg3} + U_{mg4} + U_{mg5} = 55 + 50 + 45 + 40 + 35 = 225$$

Metoda II: Utilitatea marginală este variația utilității totale raportată la variația cantității de bunuri consumate: $U_{mg} = \Delta UT / \Delta Q$. Din această relație vom calcula fiecare dintre cele 3 utilități totale. Ca exemplu:

$U_{mg3} = \Delta UT_3 / \Delta Q_3 = (UT_3 - UT_2) / (Q_3 - Q_2)$. Înlocuind valorile cunoscute, obținem:

$$45 = (Y - 105) / (3 - 2) = Y - 105. \text{ Deci, } Y = 105 + 45 = 150 \text{ etc.}$$

- b. Verificați explicit faptul că programul de achiziții pentru care va opta un consumator rațional este de 6 unități din bunul A și de 4 unități din bunul B, știind că prețul bunului A este de 10 u.m., prețul bunului B este de 8 u.m., iar venitul disponibil este de 92 u.m.

8 puncte

RĂSPUNS

Programul de achiziții pentru care optează consumatorul rațional din exemplul nostru este de 6 unități din bunul A și 4 unități din bunul B ($Q_A = 6$; $Q_B = 4$).

Formulele de calculare a echilibrului consumatorului în condițiile venitului dat sunt:

$$\begin{cases} U_{mgA} / P_A = U_{mgB} / P_B \\ V = P_A \cdot Q_A + P_B \cdot Q_B \end{cases}$$

Dacă ecuațiile se verifică, consumatorul este în situație de echilibru.

Datele problemei:

$$V = 92$$

$$Q_A = 6; Q_B = 4.$$

$$P_A = 10; P_B = 8.$$

Verificăm ecuația bugetului consumatorului ($V = P_A \cdot Q_A + P_B \cdot Q_B$):

$$92 = 60 + 32. \text{ Se verifică.}$$

Verificăm ecuația eficienței ($U_{mgA} / P_A = U_{mgB} / P_B$), U_{mgA6} fiind 30, iar U_{mgB4} fiind 24 (conform tabelului dat):
 $30 / 10 = 24 / 8$. Se verifică.

2. Pornind de la valori numerice fictive, calculați explicit modificarea procentuală a salariului real. Precizați totodată sensul acestei modificări, în situația în care nivelul prețurilor bunurilor de consum crește, iar toți ceilalți factori de influență rămân neschimbați.

10 puncte

RĂSPUNS

Sensul modificării salariului real: **a scăzut**. Conform calculelor și valorilor fictive alese, salariul real a scăzut cu **16,66%**.

Datele problemei:

$$SN_0 = 2\,000 \text{ u.m.}$$

$$\Delta SN\% = 0, \text{ ceea ce înseamnă că } SN_1 = SN_0 = 2\,000 \text{ u.m.}$$

$$P_0 = 100 \text{ u.m.}$$

Presupunem o creștere a prețurilor bunurilor de consum cu 20% (de 1,2 ori): $I_P = 1,2$. Aceasta înseamnă că $P_1 = 1,2 P_0 = 120 \text{ u.m.}$

Cerințe: $\Delta SR\% = ?$

Algoritmul de determinare a indicatorilor ceruți:

A. Determinarea salariului real în anul T_0 :

$$SR_0 = SN_0 : P_0 = 2\,000 : 100 = 20 \text{ bunuri}$$

B. Determinarea salariului real în anul T_1 :

$$SR_1 = SN_1 : P_1 = 2\,000 : 120 = 16,66 \text{ bunuri}$$

C. Determinarea indicelui de evoluție a salariului real în $T_1 - T_0$:

$$I_{SR} = SR_1 : SR_0 = 16,66 : 20 = 0,8333 = 83,33\%.$$

D. Determinarea modificării procentuale a salariului real în $T_1 - T_0$:

$$\Delta SR\% = I_{SR} - 100\% = 83,33\% - 100\% = -16,66\%.$$

Salariul real a scăzut cu 16,66%.

O altă modalitate de calcul, fără a da valori absolute pentru SN și P, lucrând doar cu relații și indici.

$$\text{Formula de bază este: } I_{SR} = I_{SN} : I_P$$

SN fiind constant, $I_{SN} = 1$. Dacă P crește cu 20%, atunci $I_P = 1,2$

$$\text{Așadar, } I_{SR} = I_{SN} : I_P = 1 : 1,2 = 0,8333 = 83,33\%$$

$$\Delta SR\% = I_{SR} - 100\% = 83,33\% - 100\% = -16,66\%.$$

3. Un agent economic contractează un împrumut de 30 000 u.m. de la o bancă pe o perioadă de trei ani, cu o rată anuală a dobânzii de 10%.

Știind că împrumutul este rambursabil în trei tranșe anuale egale, determinați, scriind algoritmul folosit pentru efectuarea calculelor și precizând semnificația notațiilor din formulele utilizate:

- a. suma pe care o plătește agentul economic în cel de al treilea an;

RĂSPUNS

Suma pe care o plătește agentul economic în cel de al treilea an este de 11 000 u.m.

Datele problemei:

$$C = 30\,000 \text{ u.m.}$$

$$n = 3 \text{ ani}$$

$$d = 10\%$$

Rambursarea împrumutului se face în 3 tranșe anuale egale.

Cerințe: $S_{p3} = ?$

Algoritmul de determinare a indicatorului cerut:

Suma pe care o plătește agentul economic în cel de al treilea an este formată din două componente: dobânda din cel de al 3-lea an (D_3) și cea de a treia tranșă (T_3): $S_{p3} = D_3 + T_3$.

Tranșele fiind egale, înseamnă că $T_1 = T_2 = T_3 = C : n$

(C reprezintă împrumutul, iar n, numărul de tranșe, egal cu numărul de ani).

$$\text{Așadar, } T_1 = T_2 = T_3 = C : n = 30\,000 : 3 = 10\,000 \text{ u.m./an.}$$

Dobânda anuală se determină pe principiul dobânzii simple:

$$D = C \times d \times n.$$

Fiind vorba de un singur an, $n = 1$.

Aflându-ne în cel de-al 3-lea an, înseamnă că în cei 2 ani precedenți au fost rambursate 2 tranșe în sumă totală de:

$$T_1 + T_2 = 20\,000 \text{ u.m.}$$

În aceste condiții, dobânda din cel de al 3-lea an se va calcula la suma rămasă din împrumut:

$$C - (T_1 + T_2) = 30\,000 - 20\,000 = 10\,000 \text{ u.m.}$$

$$\text{Așadar, } D_3 = (C - (T_1 + T_2)) \times d \times n = 10\,000 \times 10\% = 1\,000 \text{ u.m.}$$

În concluzie, $S_{p3} = D_3 + T_3 = 1\,000 + 10\,000 = 11\,000 \text{ u.m.}$

- b. valoarea totală a dobânzii plătite pentru creditul luat

12 puncte

RĂSPUNS

Valoarea totală a dobânzii plătite pentru creditul luat este de 6 000 u.m.
Prima dobândă se calculează la întreaga sumă împrumutată:

$$D_1 = C \times d \times n = 30\,000 \times 10\% \times 1 = 3\,000 \text{ u.m.}$$

Dobânda din cel de al 2-lea an se va calcula la suma rămasă din împrumut, după plata primei tranșe:

$$D_2 = (C - T_1) \times d \times n = 20\,000 \times 10\% = 2\,000 \text{ u.m.}$$

$$D_3 \text{ a fost calculată mai sus: } D_3 = 1\,000 \text{ u.m.}$$

$$\text{Dobânda totală din cei 3 ani va fi: } D_{T3} = D_1 + D_2 + D_3 = 6\,000 \text{ u.m.}$$

SUBIECTUL al III-lea**(30 de puncte)**

1. Se dă următorul text: *Măsurile de reducere a cheltuielilor totale pot viza costurile de producție și costurile de desfacere: scăderea prețurilor de cumpărare ale factorilor de producție, reducerea stocurilor, diminuarea consumului specific, dar și micșorarea cheltuielilor administrative și de vânzare.*

a. Enumerați patru noțiuni economice din textul dat.

RĂSPUNS

Noțiunile vor fi selectate din lista de mai jos:

- cheltuieli totale (cost total)
- costuri de producție (de fabricație)
- costuri de desfacere (de distribuție)
- factori de producție
- prețul factorilor de producție
- stocuri
- consum specific
- cheltuieli administrative
- cheltuieli de vânzare

b. Menționați câte o caracteristică pentru două dintre noțiunile enumerate. **10 puncte**

RĂSPUNS

Majoritatea termenilor enumerați au fost caracterizați în cuprinsul rezolvărilor de la testele propuse în ghid.

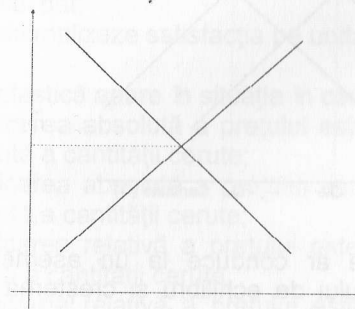
2. Știind că modificările intervenite pe o anumită piață afectează și piețele corelate cu aceasta, precizați ce efect va avea reducerea cererii de locuințe noi asupra cererii de forță de muncă, asupra cererii de locuri de muncă și asupra nivelului salariului în domeniul construcțiilor de locuințe. **9 puncte**

RĂSPUNS

Reducerea cererii de locuințe noi obligă constructorii de locuințe să-și diminueze oferta de locuințe, adică producția. Ca urmare, ei vor reduce volumul de factori de producție utilizați, inclusiv volumul de muncă, ceea ce înseamnă o reducere a cererii de forță de muncă.

Pe baza informațiilor din enunț, cererea de locuri de muncă, adică oferta de muncă, nu se schimbă, aceasta nefiind influențată direct de evoluția ofertei de muncă. Așadar, *cererea de locuri de muncă nu se modifică*. Cererea de muncă redusă și oferta constantă vor determina ca salariul în domeniul construcțiilor de locuințe să scadă (rezultat al modificării raportului cerere – ofertă de pe această piață).

3. Transcrieți pe foaia de examen graficul de mai jos care ilustrează cererea și oferta în anul T_0 :

a. Completați graficul marcând: linia cererii, linia ofertei, axa cantității, axa prețului și prețul de echilibru.

RĂSPUNS